

JESSIKA SOORS EN SVEN GATZ OVER DE STRESSTEST VAN DE AANSLAGEN

“BRUSSEL MOET DE REST VAN HET LAND BESMETTEN”

De een is een ket in hart en nieren, de ander heeft de Kanaalzone in Vilvoorde tot een van haar pleisterplaatsen gemaakt omdat je van daar Brussel ziet liggen. Beiden hebben, op hun manier, de wonden na de aanslagen van 22 maart 2016 proberen te cureren. En beiden geloven – ondanks zijn onvolkomenheden – in het merk Brussel, dat de rest van België kan inspireren om van onderuit, met de steun van het middenveld, een samenleving te bouwen met heel veel verschillende gezichtspunten. Wascabi bracht uittredend minister van Cultuur **Sven Gatz** en ex-radicaliseringsambtenaar en kersvers parlementslid **Jessika Soors** samen voor een gesprek.

Opgehemeld door Geert Van Istendael, neergesabeld door Herman Brusselmans. Ergens tussenin is Sven Gatz bescheiden tevreden met *Molenbeek/Maalbeek. Een Brusselse vertelling*. Een verhaal over zeven mensen en hoe ze de aanslagen van 22 maart 2016 beleven, maar vooral een boek over de ziel van deze stad, en Gatz' liefdesverklaring aan *Bruxelles ma belle*. Ze heeft 'm gelezen, Jessika Soors, voormalig radicaliseringsambtenaar in Vilvoorde, nu Kamerlid voor Groen. "Complimenten, gemeend," zegt de jonge politica, die zelf in Brussel schoolliep en er ook woonde, aan Maalbeek. "Het was herkenbaar. De mozaïek van personages die allemaal een beetje anders zijn, maar zich toch bewust of onbewust op kruispunten van elkaar bevinden. Typisch Brussel."

Is er een voor en een na 22 maart? Is er door de gebeurtenissen iets veranderd in het sociaal weefsel van de stad?

Sven Gatz: "Ik had de aanslagen liever niet meegemaakt. Maar ze hebben wel degelijk iets tweegebracht. Ze hebben volgens mij een samenhang versterkt bij mensen die op het eerste gezicht weinig met elkaar gemeen hebben. Hoe sterk dat is en hoe je dat verder kan uitbouwen, dat is het voorwerp van debat. Maar het is zeker niet zo dat de aanslagen ons teruggeslagen hebben. Het wantrouwen dat er nadien ook was, in bepaalde wijken en bij bepaalde groepen, is tijdelijk geweest. Brusselaars hebben scherp aangevoeld dat de

daders de manier waarop mensen in Brussel samenleven, wilden ondermijnen of kapotmaken.”

“Ik vraag me af welke impact de aanslagen gehad hebben op die pubers die toen hun wereldbeeld aan het vormen waren, en wat dit betekend heeft voor deze verkiezingen”

JESSIKA SOORS

Jessika Soors: “Ik heb dat ook zien gebeuren in Vilvoorde: in alle miserie, met de aanslagen en de Syriëstrijders, een mobilisatie van het sociaal-culturele weefsel. Mensen die rechtstaan en zeggen ‘ik wil iets doen’. Weet je, kort na de aanslagen zat ik op de metro tussen Maalbeek en Schuman, op het traject waar de dader zich heeft opgeblazen. Op een gegeven moment zag ik hoe een gesluierte vrouw een klap in het gezicht kreeg. ‘*On en a marre de vous, les musulmans, vous n’avez pas honte?*’ Het ging allemaal heel snel, die vrouw is uitgestapt, je kon niet eens reageren. Ik wilde nadien meteen iets schrijven over wat ik gezien had. Maar het lag politiek te gevoelig, vanuit mijn positie. Ik dacht: verdorie, er zijn nu antwoorden nodig en die komen niet van de politiek. Dat zijn wonden die je nog voelt.”

In Molenbeek/Maalbeek zitten ook zulke passages.

Gatz: “Al de passages over racisme zijn echt gebeurd. Ik ben blij dat

we vanuit de Vlaamse overheid, de Brusselse overheid, de VGC en andere instanties extra geld konden vrijmaken voor Brussel. Een aantal van die projecten is ondertussen uitgegroeid tot meer semi-gestructureerde werkingen. Toch vermoed ik dat de cijfers die Unia net gepubliceerd heeft (*over de scherpe stijging in het aantal meldingen van racisme en discriminatie in 2018, red.*) nog de naweeën zijn. We moeten proberen daar een antwoord op te geven. Of dat voldoende zal zijn, is een andere zaak.”

Onmiddellijk na de aanslagen was er veel solidariteit. Nu, met de verkiezingsuitslag van 26 mei, lijkt het tegenovergestelde signaal gegeven te zijn. Hoe ervaren jullie dat?

Gatz: “Het signaal is tegenovergesteld in Vlaanderen, niet in Brussel. Dertig jaar geleden was er de doorbraak van toen het Vlaams Blok in de steden. Toen was het al zo dat er in de witte wijken meer Vlaams Blok gestemd werd dan in gemengde wijken. Vijftien jaar geleden was het de beurt aan de gemeenten rond de grote steden. Nu is het heel Vlaanderen. Tegelijk zien we dat Vlaams Belang in de steden aan het wegebden is. De modus vivendi daar is niet perfect en harmonieus, maar hij is werkbaar. Bewoners beseffen dat ze het samen willen doen.”

Soors: “Samenleven is in die steden een realiteit die mensen niet meer ter discussie stellen. Met vallen en opstaan, uiteraard, maar mensen vertrekken van een gedeelde basis. Ik vind het oprecht opmerkelijk dat

in regio’s waar de diversiteit nog niet is doorgedrongen mensen stemmen vanuit de angst voor het onbekende. Ik kan dat niet aanvaarden, maar wel begrijpen. Twee jaar geleden wees onderzoek op de angst bij jongeren na de aanslagen. Als je de stijgende populariteit van Vlaams Belang bij hen ziet, vraag ik me af welke impact die aanslagen gehad hebben op die pubers drie jaar geleden, die op dat moment hun wereldbeeld aan het vormen waren, en wat dit betekend heeft voor dit verkiezingsresultaat.”

Hoe blijft een politicus voeling houden met al die generaties? Hoe doen jullie dat zelf, de vinger aan de pols houden?

Gatz: “Je radar draait voortdurend. Want als je het niet voelt, kan je de antwoorden niet geven. Dat is het voordeel van de schaal van Vlaanderen. ‘s Avonds en in het weekend ben je op de baan en praat je met mensen van verschillend pluimage. En je hoopt dan dat ze hun gedacht zeggen. Wat ik in die vele contacten oppik leg ik samen met adviezen, bijvoorbeeld van het sociaal-cultureel werk, met de media en de sociale media. Zo probeer je je een beeld te vormen van wat mensen denken. Maar daar zit ruis op. Je zoekt dus constant voort.”

Stoort het u dat politici worden weggezet als wereldvreemd?

Gatz: “Ik heb het in de vijftienvintig jaar dat ik politiek actief ben nooit anders geweten. Ik ben niet met een gouden lepel in mijn mond geboren. Ik kan dat nog honderd keer vertellen. Een halve minuut dringt dat

“Ik heb in de praktijk
veel kunnen
verwezenlijken,
maar om dat te
verduurzamen moest
ik naar mijn gevoel
de politiek in”

JESSIKA SOORS

“Ik veroorloof me als politicus de
luxe van een metamoment: je in
een conflict bewust worden van de
framing en je afvragen of die nog
de juiste is om tot een oplossing
te komen”

SVEN GATZ

VIER ADVIEZEN VAN DE OUDE ROT VOOR HET GROENTJE

BLIJF JEZELF

“In je communicatie en in wie je bent in het parlement moet je heel dicht blijven bij wie je als mens bent. Sommige collega's vergeten dat wel eens.”

WERK HARD

“Het is een eer om voor de kiezer te werken. Maar maak een eigen *petit jardin secret* die niets met politiek te maken heeft, want het systeem zuigt mensen met initiatief en talent leeg. Vergeet nooit dat je iemand was voor de politiek en zult zijn na de politiek.”

ZOEK JOUW DOSSIERS EN JOUW BONDGENOTEN

“Als politicus kan je niet op alles schieten en je kan je ook niet vastpinnen op één dossier. Zorg er dus voor dat je er een aantal hebt en wees je voortdurend bewust van je bondgenootschappen. Die kunnen zeer wisselend zijn in de politiek, in het parlement en in de samenleving. Maar dat samenspel maakt de job wel heel aantrekkelijk.”

KOESTER DE VRIJHEID

“Als volksvertegenwoordiger wordt ongeveer de helft van je tijd ingenomen door structurele vergaderingen: partijvergaderingen, fractievergaderingen, commissie- en parlementszittingen. De andere helft van de tijd kan je vrij invullen. Ga met mensen praten, doe research. Dat is je wingewest. Het is die output die je creëert vanuit die vrijheid die het verschil maakt tussen een goed parlementslid en een middelmatig parlementslid.”

door. Dan zeggen ze: 'ja, maar jij zit nu toch bij het establishment'. Ik probeer dat af en toe te kaderen en tegen te spreken, maar dat zit in de collectieve perceptie. Ik ben natuurlijk een deel van het establishment, als minister. Ik vind dat niet altijd leuk, maar je moet daar ook niet krampachtig tegen vechten.”

Soors: “Toen ik mijn keuze maakte om in de politiek te stappen, heb ik me wel afgevraagd of ik daar meer zou kunnen betekenen dan op het terrein. Uiteindelijk heb ik voor mezelf uitgemaakt dat het niet gaat over meer of minder, het gaat over een andere toegevoegde waarde. Ik had na jaren werken op het terrein het gevoel dat ik water naar zee zou blijven dragen zonder een andere structurele onderbouw. Voor mij is politiek een middel en geen doel op zich. Ik heb in de praktijk veel kunnen verwezenlijken, maar om dat te verduurzamen moest ik naar mijn gevoel de politiek in. Ik wil dat wel doen met behoud van het netwerk dat ik heb opgebouwd. Het stemt me gerust dat mensen mij nog altijd vinden.”

Gatz: “Dat kan je één legislatuur behouden. Hoe nauw je ook verbonden bent met het terrein, met de samenleving, na één legislatuur word je gezien als deel van het beleid, van het systeem. Daarna wordt het moeilijker, maar daarom niet minder interessant.”

De Federatie schreef ook over Brussel, een memorandum dat we in samenspraak met tal van Brusselse sociaal-culturele organisaties

opstelden. In Brussel bloeien en groeien tal van verenigingen en heel wat burgers nemen zelf het heft in handen. Wat kunnen beleidsmakers doen om hen te ondersteunen?

Gatz: "Om te beginnen moet je de nodige financiële ondersteuning geven. In theorie kan een overheid zonder middenveld. Maar net de gelaagdheid is interessant. De overheid moet zoveel mogelijk met die verschillende partners werken. Ze moet haar eigen verantwoordelijken en middelen inzetten complementair met het middenveld, zonder aan outsourcing te doen. Die vrijheid van het middenveld kan frictie geven met de overheid. Daardoor wordt dat moeilijker leesbaar, maar ze is essentieel voor de organische dynamiek. Ik ben een *believer*, ook al heeft dat model onvolkomheden."

Soors: "Nu, je hebt dat georganiseerde niveau van verenigingen, maar daar zit nog een niveau onder, zeker nu er zoveel nieuwe initiatieven ontstaan. Initiatieven die zeer goed een bepaalde doelgroep bereiken of de vinger aan de pols houden, maar die nog niet zo geprofessionaliseerd zijn dat ze toegang hebben tot wat de overheid aan subsidiekanalen heeft."

Gatz: "Daar laten we als overheid kansen liggen. In het nieuwe decreet Sociaal-cultureel Volwassenenwerk proberen we dat evenwicht tussen nieuwkomers en gevestigde waarden te verbeteren. Waarmee ik niet wil zeggen dat die gevestigde waarden onderuit moeten. Sommige vinden zichzelf constant opnieuw uit. We

"Brussel heeft dat onbestemde. Op bepaalde plekken en op bepaalde momenten is dat een charme, op andere momenten is dat een ongelofelijke *pain in the ass* omdat je sneller beslissingen moet kunnen nemen"

SVEN GATZ

laten in principe wel meer ruimte voor nieuwe initiatieven en dat zal een financieel gevolg krijgen. Op microniveau, in gemeenten, kunnen we niet altijd perfect schakelen. Soms moeten mensen relatief lang wachten voor ze structurele ondersteuning krijgen."

Soors: "Ik zie verenigingen uitvallen die echt wel de talenten hebben om een verschil te maken."

Gatz: "Goede lokale politici kunnen dat gat vullen door ook deze verenigingen tot gesprekspartner te maken. Maar ook daar pikken de lokale radars niet alles op. Dat is een frustratie."

Soors: "De overheid moet dit initiatief aanmoedigen, niet alleen met financiële maar ook met praktische hulp. Ze moet oog hebben voor de belemmeringen die mensen verhinderen de stap te doen. En wat die frictie betreft, ik heb de voorbije jaren mogen ervaren dat

er – voor radicalisering – niet altijd de openheid was om die frictie te laten plaatsvinden. Dat vond ik wel zorgwekkend. Soms is het in de frictie dat de goede dingen ontstaan."

Gatz: "Een overheid wordt verondersteld leiding of richting te geven. Tegelijkertijd verwachten mensen ook flexibiliteit, dat wil zeggen de openheid en de kwetsbaarheid om bij te sturen. Dat is een moeilijke en vaak contradictorische combinatie voor een overheid. En dat geeft gaten of onvrede omdat de overheid te veel wil leiden en te weinig wil luisteren. Meer dan het democratisch debat daarrond scherp houden kan ik niet. Dat en – zoals ik heb gedaan – het civiel perspectief in het nieuwe decreet inschrijven. Bepaalde collega's hebben meer problemen met die 'vrijheid blijheid' van het middenveld. Maar je ziet dat zelfs in een groot dossier als Oosterweel met deze anti-thesen toch tot een synthese gekomen is. De sleutels werden aangereikt door het middenveld."

Is dat een blauwdruk voor de toekomst? Pas toen het middenveld zich met het Oosterweeldossier ging bezighouden, kwam er schot in de zaak.

Gatz: "De overheid mag een project, een kader op tafel leggen. Maar ze mag het niet dichttimmeren. Er moet voldoende ruimte zijn voor bijsturing en zelfs voor fundamenteel ter discussie stellen. Finaal win je tijd, omdat je die dingen op tafel laat komen. Dat moet de nieuwe overheid doen, altijd en overal."

Die voeling houden is wat u in Vilvoorde altijd geprobeerd hebt, mevrouw Soors?

Soors: "Inderdaad, signalen van het microniveau vertalen naar het beleid en structuur bieden aan dat microniveau om dingen te verwezenlijken. We hinkten in Vilvoorde wel tegen een spanningsveld aan tussen verenigingen die *safe spaces* moesten kunnen zijn waar jongeren zich konden uiten, en de veiligheidscomponent. Zeker na de aanslagen was er een reflex om alles onderdeel te maken van de strijd tegen terreur. We hebben opnieuw dat tussenschot moeten plaatsen tussen het verenigingsleven en de politie. En daar heeft de overheid een rol: zij moet het speelveld zuiver houden. Een grote verantwoordelijkheid voor de politiek daarin is de keuze van het discours. Je bepaalt daarmee de sfeer in een land en dat laat zich ook voelen op het terrein."

Gatz: "Daarom veroorloof ik me als politicus de luxe van een meta-moment: je in een conflict bewust

worden van de *framing* en je afvragen of die nog de juiste is om tot een oplossing te komen. Daar kunnen krachten uit het middenveld, uit het sociaal-cultureel volwassenenwerk, ook bij helpen."

Als nieuw parlementslid geeft u aan "bruggen te willen bouwen en losse eindjes te verbinden". Hoe gaat u dat de komende jaren vormgeven?

Soors: "Door oplossingen te zoeken. Ik wil me ver houden van de *politique politicienne*, het spel om het spel. Ik wil mijn doelen voor ogen houden en van daaruit zoeken naar wat nodig is om ze te verwezenlijken. Want over vijf jaar gaan de mensen die me in het parlement hebben gebracht mij daarop afrekenen. We overleggen nu met de fractie welke thema's voor wie zijn. Voor mezelf zie ik in de eerste plaats veiligheid en politiek. Radicalisering, een specifiek thema dat toch raakvlakken heeft met veel andere thema's. Dat gaat over hoe je die brug slaat tussen mensen en samenleving. En gelijke kansen."

Tot slot: De Groene Amsterdammer ging onlangs op zoek naar het antwoord op de vraag wat Europa van Brussel kan leren? Wat is dat volgens jullie? En wat kan Brussel nog beter doen?

Gatz: "Brussel heeft dat onbestemde, dat onduidelijke. Op bepaalde plekken en op bepaalde momenten is dat een charme, op andere momenten is dat een ongelofelijke *pain in the ass* omdat je toch sneller moet kunnen beslissen. Wat anderen – of dat nu Europa is of Vlaanderen of de rest van

België – kunnen leren van Brussel, is hoe je een samenleving bouwt met heel veel verschillende gezichtspunten. In Brussel heeft geen enkele groep, voor zover we mensen in groepen moeten benaderen, nog de meerderheid. We zoeken hoe we dat kunnen overstijgen met een gedeeld burgerschap. De *frame* van nationaliteit en identiteit komt in Brussel losser te zitten. Het potentieel in Brussel is enorm. Ik hoop dat we daar met de coalitiepartners in de Brusselse regering antwoorden op vinden. Mijn stokpaardje daar, als een van de bouwstenen voor dat burgerschap, is meertaligheid. Doe daar als beleid iets mee in opleiding en onderwijs."

Brussel als labo dus. Welke experimenten ziet u daar, mevrouw Soors?

Soors: "Brussel kan een gedeeld merk zijn waar iedereen zich achter schaaft en bij wil horen. Die trots is wat mensen verbindt en waar ze mekaar in kunnen herkennen. De zelfredzaamheid die mensen hebben om hun weg te vinden en op een of andere manier met elkaar te communiceren in de chaos: ik hoop dat we die vibe kunnen versterken in Brussel, maar dat die ook besmettelijk is buiten Brussel. Dat is voor mij een doel: de trots aanwakkeren, in de rest van het land, dat we in België een stad als Brussel hebben."

VRAGEN OF REACTIES?

joris@defederatie.org
elke@defederatie.org

DRIE VRAGEN AAN SVEN GATZ

FAVORIETE PLEKJE IN BRUSSEL?

“Oude Graanmarkt en Sint-Katelijneplein. *Très flamand*, dat wel, daar aan de Dansaert, maar ik vind dat een gezellige plek, op welk moment van de dag ook.”

NAAR WELKE SCHRIJVER KIJKT U OP?

“Voor mijn boek over Brussel was Geert Van Istendael de maat der dingen. Ik kom nog niet tot aan zijn enkels qua schrijverschap. Ik ben een politicus die boeken schrijft, geen schrijver. Daarom was ik heel blij met zijn recensie van *Molenbeek/Maalbeek*. Als ik slechtgezind ben, lees ik die recensie en dan gaat het beter (*lacht*).”

SLECHTSTE RECENSIE VAN UW BOEK?

“Ik heb moeten leven met twee recensies. Een boek heeft recensies nodig om te leven. Naast die van Van Istendael was er een sarcastische recensie van Herman Brusselmans, die nog behoorlijk mild was in zijn beschrijving van wat ik geprobeerd heb te doen. Elk politiek boek kreeg van hem 4/10, ik ook.”

DRIE VRAGEN AAN JESSICA SOORS

FAVORIETE PLEKJE IN VLAAMS-BRABANT?

“In heel de provincie? Het Zoniënwood dan, die gedeelde groene long tussen Brussel en Vlaams-Brabant. En in Vilvoorde ben ik een fan van de Kanaalzone die volop wordt uitgebouwd tot de nieuwe hippe buurt. Van daar zie je Brussel liggen, zodat ook dat kosmopolitische aanwezig is.”

NAAR WELKE POLITICUS/A KIJKT U OP?

“Ik ben nooit erg vatbaar geweest voor idolen. Maar de afgelopen campagne heb ik Magda Aelvoet leren kennen. Ze is 75 nu en ze ging met ons mee van deur tot deur. Zo’n campagnebeest! Met nog steeds zo’n grote liefde voor de politiek, ook al heeft ze zoveel kilometers op de teller. Ik hoop dat ik er binnen 45 jaar ook nog zo sta.”

BENT U ZELF ACTIEF IN HET VERENIGINGSLEVEN?

“Ik ben lid van een aantal verenigingen, waaronder een sportvereniging en Natuurpunt. De onvoorspelbaarheid en de grilligheid van mijn werkdagen maken het niet makkelijk om consequent deel te nemen. Tijdens de asielcrisis ben ik mee gaan helpen in het Maximilaanpark.”